Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 20. januára 2022 *

„Odvolanie – Štátna pomoc – Pomoc letiskám a leteckým spoločnostiam – Rozhodnutie, ktorým sa opatrenia v prospech letiska Frankfurt-Hahn kvalifikujú ako štátna pomoc zlučiteľná s vnútorným trhom a ktorým sa konštatuje, že nedošlo k poskytnutiu štátnej pomoci leteckým spoločnostiam využívajúcim toto letisko – Neprípustnosť žaloby o neplatnosť – Článok 263 štvrtý odsek ZFEÚ – Fyzická alebo právnická osoba, ktorej sa sporné rozhodnutie priamo a osobne netýka – Účinná súdna ochrana“

Vo veci C-594/19 P,

ktorej predmetom je odvolanie podľa článku 56 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie, podané 2. augusta 2019,

Deutsche Lufthansa AG, so sídlom v Kolíne nad Rýnom (Nemecko), v zastúpení: A. Martin-Ehlers, Rechtsanwalt,

odvolateľka,

ďalší účastníci konania:

Európska komisia, v zastúpení: T. Maxian Rusche a S. Noë, splnomocnení zástupcovia,

žalovaná v konaní na prvom stupni,

Land Rheinland-Pfalz, v zastúpení: C. Koenig, profesor,

vedľajší účastník konania na prvom stupni,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predsedníčka tretej komory K. Jürimäe, vykonávajúca funkciu predsedu štvrtej komory, sudcovia S. Rodin (spravodajca) a N. Piçarra,

generálny advokát: M. Szpunar,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

* Jazyk konania: nemčina.

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jej návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Svojím odvolaním spoločnosť Deutsche Lufthansa AG navrhuje zrušiť uznesenie Všeobecného súdu Európskej únie zo 17. mája 2019, Deutsche Lufthansa/Komisia (T-764/15, neuverejnené, ďalej len „napadnuté uznesenie“, EU:T:2019:349), ktorým Všeobecný súd zamietol ako neprípustnú jej žalobu o neplatnosť rozhodnutia Komisie (EÚ) 2016/788 z 1. októbra 2014 o štátnej pomoci SA.32833 (2011/C) (ex 2011/NN), ktorú poskytlo Nemecko v súvislosti s mechanizmom financovania letiska Frankfurt Hahn zavedeným v rokoch 2009 až 2011 (Ú. v. EÚ L 134, 2016, s. 1, ďalej len „sporné rozhodnutie“).

Okolnosti predchádzajúce sporu a sporné rozhodnutie

2 Okolnosti predchádzajúce sporu boli opísané v napadnutom uznesení takto:

„1 Žalobkyňa, [Deutsche Lufthansa], je letecká spoločnosť so sídlom v Nemecku, ktorej hlavným predmetom činnosti je preprava cestujúcich. Jej hlavným domovským letiskom je letisko vo Frankfurte nad Mohanom (Nemecko).

2 Ryanair Ltd je írska nízkonákladová letecká spoločnosť, ktorá využíva priestory letiska Frankfurt-Hahn (Nemecko).

3 Letisko Frankfurt-Hahn sa nachádza na území Land Rheinland-Pfalz (spolková krajina Porýnie-Falcko, Nemecko) vo vzdialenosti približne 120 km od mesta Frankfurt nad Mohanom a 115 km od letiska Frankfurt nad Mohanom. V oblasti, v ktorej sa nachádza letisko Frankfurt-Hahn, bola až do roku 1992 umiestnená vojenská základňa. Táto základňa bola následne prebudovaná na civilné letisko.

4 Od 1. januára 1998 bola prevádzka letiska Frankfurt-Hahn zverená spoločnosti Flughafen Frankfurt Hahn GmbH (ďalej len ‚FFHG‘…), ktorej kapitál vlastnila jednak spoločnosť Flughafen Frankfurt/Main GmbH, prevádzkovateľ letiska Frankfurt nad Mohanom, ako väčšinový akcionár, a jednak spolková krajina Porýnie-Falcko… Dňa 31. decembra 2008 spoločnosť Flughafen Frankfurt/Main predala všetky svoje podiely v spoločnosti FFHG spolkovej krajine Porýnie-Falcko, ktorá až do roku 2017 vlastnila väčšinový 82,5 %-ný podiel, pričom vlastníkom zvyšných 17,5 % bola Land Hessen (spolková krajina Hesensko, Nemecko), ktorá získala podiel na majetku spoločnosti FFHG v roku 2002.

5 Od 19. februára 2009 sa FFHG zúčastňovala na konsolidácii zostatkov spolkovej krajiny Porýnie-Falcko. Cieľom tejto konsolidácie zostatkov je optimalizovať využitie nadbytočnej likvidity rozličných holdingov, nadácií a verejných podnikov tejto spolkovej krajiny. V rámci účasti na tejto konsolidácii mohla FFHG využívať úverovú linku vo výške 45 miliónov eur. Ide o prvé opatrenie skúmané v [spornom] rozhodnutí.

6 FFHG okrem toho získala v roku 2009 päť úverov od Investitions und Strukturbank spolkovej krajiny Porýnie-Falcko (ďalej len ‚ISB‘). Ide o druhé opatrenie skúmané v [spornom] rozhodnutí.

7 Za úvery, ktoré poskytla ISB, napokon stopercentne ručila spolková krajina Porýnie-Falcko. Ide o tretie opatrenie skúmané v [spornom] rozhodnutí.

8 Listom zo 17. júna 2008 Komisia Európskych spoločenstiev upovedomila Spolkovú republiku Nemecko o svojom rozhodnutí začať prvé konanie vo veci formálneho zisťovania podľa článku 108 ods. 2 ZFEÚ v súvislosti s financovaním spoločnosti FFHG a jej finančnými vzťahmi najmä so spoločnosťou Ryanair. Táto vec bola zaregistrovaná pod číslom SA.21121 a týkala sa dvanástich opatrení, z ktorých sedem bolo prijatých v prospech spoločnosti FFHG a päť sa týkalo spoločnosti Ryanair, ako aj ďalších leteckých spoločností v súvislosti s niektorými opatreniami (ďalej len ‚konanie Hahn I‘). Toto konanie viedlo k prijatiu rozhodnutia Komisie (EÚ) 2016/789 z 1. októbra 2014 o štátnej pomoci SA.21121 (C-29/08) (ex NN 54/07), ktorú poskytlo Nemecko v súvislosti s financovaním letiska Frankfurt-Hahn a finančnými vzťahmi medzi letiskom a spoločnosťou Ryanair (Ú. v. EÚ L 134, 2016, s. 46, ďalej len ‚rozhodnutie Hahn I‘). Toto rozhodnutie je predmetom žaloby vo veci Deutsche Lufthansa/Komisia, zapísanej do registra kancelárie Všeobecného súdu pod číslom T-492/15.

9 Medzitým Komisia listom z 13. júla 2011 oznámila Spolkovej republike Nemecko druhé rozhodnutie o začatí konania vo veci formálneho zisťovania týkajúceho sa údajnej štátnej pomoci pre letisko Frankfurt-Hahn, ktorá pozostáva z troch opatrení uvedených v bodoch 5 až 7 vyššie (ďalej len ‚predmetné opatrenia‘). Toto rozhodnutie bolo uverejnené v *Úradnom vestníku Európskej únie* 21. júla 2012 (Ú. v. EÚ C 216, 2012, s. 1, ďalej len ‚rozhodnutie Hahn II‘).

[Sporné rozhodnutie]

10 V [spornom] rozhodnutí Komisia v prvom rade konštatovala, že ide o štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ, ktorá je zlučiteľná s vnútorným trhom na základe článku 107 ods. 3 písm. c) ZFEÚ, a to po prvé, v prípade úverovej linky poskytnutej spoločnosti FFHG v rámci konsolidácie zostatkov spolkovej krajiny Porýnie-Falcko, po druhé, v prípade úverov ISB č. 2 a 5 a po tretie, v prípade záruky poskytnutej spolkovou krajinou Porýnie-Falcko na stopercentné krytie nesplateného zostatku úverov ISB. Komisia následne usúdila, že úvery ISB č. 1, 3 a 4 nepredstavujú štátnu pomoc.

11 Okrem rozhodnutia Hahn I uvedeného v bode 8 vyššie a [sporného] rozhodnutia prijala Komisia 31. júla 2017 rozhodnutie C(2017) 5289 o štátnej pomoci SA.47969, ktorú Nemecko poskytlo v súvislosti s prevádzkovou pomocou pre letisko Frankfurt-Hahn (Ú. v. EÚ C 121, 2018, s. 9, ďalej len ‚rozhodnutie Hahn III‘). Toto rozhodnutie je predmetom žaloby zapísanej do registra kancelárie Súdneho dvora pod číslom T-218/18. Napokon Komisia začala konanie na základe sťažnosti žalobkyne podanej v roku 2015 a zaregistrovanej pod číslom SA.43260, ktorá bola niekoľkokrát rozšírená až zahŕňala štrnásť ďalších opatrení v prospech letiska Frankfurt-Hahn a spoločnosti Ryanair (ďalej len ‚konanie Hahn IV‘).“

Konanie pred Všeobecným súdom a napadnuté uznesenie

3 Návrhom podaným do kancelárie Všeobecného súdu 29. decembra 2015 žalobkyňa podala žalobu, ktorou sa domáhala zrušenia sporného rozhodnutia.

4 Dňa 11. marca 2016 Európska komisia vzniesla samostatným podaním námietku neprípustnosti, ku ktorej okrem iného žalobkyňa predložila 31. mája 2016 svoje pripomienky.

5 Hoci sa Všeobecný súd uznesením z 5. septembra 2017 rozhodol spojiť námietku neprípustnosti Komisie s rozhodovaním o merite veci, následne usúdil, že v dôsledku poskytnutých vyjadrení je dostatočne informovaný na to, aby o tejto námietke rozhodol uznesením.

6 Komisia svojou námietkou neprípustnosti, ktorú podporila spolková krajina Porýnie-Falcko ako vedľajší účastník konania na prvom stupni, spochybnila aktívnu legitimáciu žalobkyne z dôvodu, že sporné rozhodnutie sa jej v zmysle článku 263 štvrtého odseku ZFEÚ netýkalo ani priamo, ani osobne.

7 Po tom, ako Všeobecný súd v napadnutom uznesení konštatoval, že žalobkyňa nie je osobou, ktorej je sporné rozhodnutie určené, preskúmal, či je žalobkyňa aktívne legitimovaná na podanie žaloby v rozsahu, v akom sa jej toto rozhodnutie týka buď priamo a osobne v zmysle druhej hypotézy stanovenej v článku 263 štvrtom odseku ZFEÚ, alebo sa jej uvedené rozhodnutie týka priamo a toto rozhodnutie predstavuje regulačný akt, ktorý nevyžaduje vykonávacie opatrenia v zmysle tretej hypotézy stanovenej v tomto ustanovení.

8 Toto skúmanie bolo vykonané postupne, jednak v bodoch 85 až 145 napadnutého uznesenia, pokiaľ ide o aktívnu legitimáciu v zmysle druhej hypotézy článku 263 štvrtého odseku ZFEÚ, a jednak v bodoch 146 až 150 tohto uznesenia, pokiaľ ide o aktívnu legitimáciu v zmysle tretej hypotézy stanovenej týmto ustanovením.

9 Na tento účel Všeobecný súd najprv preskúmal, či sa sporné rozhodnutie osobne týka žalobkyne v zmysle článku 263 štvrtého odseku druhej časti vety ZFEÚ.

10 V tejto súvislosti Všeobecný súd v bode 95 napadnutého uznesenia na úvod konštatoval, že vzhľadom na argumentáciu žalobkyne je potrebné preskúmať, či sa napadnuté rozhodnutie týka žalobkyne osobne bez toho, aby sa rozlišovalo medzi predmetnými opatreniami.

11 V tejto súvislosti Všeobecný súd v bodoch 96 až 109 napadnutého uznesenia na jednej strane skúmal, či situácia žalobkyne môže byť napriek tomu, že v prejednávanej veci bolo začaté konanie vo veci formálneho zisťovania, kladená na roveň so situáciou zainteresovanej strany, ktorá sa domáha zrušenia rozhodnutia prijatého bez konania vo veci formálneho zisťovania. V bode 110 tohto uznesenia Všeobecný súd usúdil, že tomu tak nie je a že na odôvodnenie prípustnosti žaloby o neplatnosť nestačí, aby sa žalobkyňa odvolávala na svoje postavenie tretej zainteresovanej strany ako konkurenčného podniku voči spoločnosti Ryanair, na ktorú boli sporné opatrenia prevedené.

12 Na druhej strane Všeobecný súd preskúmal tvrdenie žalobkyne vychádzajúce zo skutočnosti, že sporné rozhodnutie prijaté na konci konania vo veci formálneho zisťovania sa jej osobne týka, a najmä v bode 142 napadnutého uznesenia konštatoval, že žalobkyňa relevantným spôsobom neuviedla dôvody, pre ktoré by sporné rozhodnutie mohlo poškodiť jej oprávnené záujmy tým, že by podstatne ovplyvnilo jej postavenie na relevantnom trhu. V bode 144 tohto uznesenia preto

Všeobecný súd rozhodol, že žalobkyňa nepreukázala, najmä pokiaľ ide o jej konkurenčný vzťah k podniku, ktorý je príjemcom predmetných opatrení, že sa jej sporné rozhodnutie osobne týka v zmysle článku 263 štvrtého odseku druhej časti vety ZFEÚ.

13 Pri následnom skúmaní prípustnosti žaloby podľa článku 263 štvrtého odseku tretej časti vety ZFEÚ tak Všeobecný súd v bode 150 napadnutého uznesenia konštatoval, že predmetné opatrenia neboli poskytnuté na základe schémy štátnej pomoci, a preto majú osobnú povahu. Na základe toho dospel k záveru, že sporné rozhodnutie nemožno kvalifikovať ako „regulačný akt“ v zmysle tohto ustanovenia a že žalobkyňa nie je oprávnená ho z tohto titulu napadnúť.

14 V dôsledku toho Všeobecný súd zamietol žalobu ako neprípustnú.

Návrhy účastníkov konania a konanie na Súdnom dvore

15 Odvolateľka navrhuje, aby Súdny dvor:

– zrušil napadnuté uznesenie,

– vyhovel jej návrhom podaným na prvom stupni a zrušil sporné rozhodnutie,

– subsidiárne vrátil vec Všeobecnému súdu na ďalšie konanie a

– uložil Komisii povinnosť nahradiť trovy konania.

16 Komisia a spolková krajina Porýnie-Falcko navrhujú, aby Súdny dvor:

– zamietol odvolanie a

– zaviazal odvolateľku na náhradu trov konania.

O odvolaní

17 Na podporu svojho odvolania odvolateľka uvádza šesť odvolacích dôvodov. Prvý odvolací dôvod je založený na procesnom pochybení a na porušení článku 263 štvrtého odseku ZFEÚ a článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) z dôvodu, že Všeobecný súd sa odvolával na rozhodnutie o začatí konania Hahn IV s cieľom odôvodniť napadnuté uznesenie bez toho, aby predtým vypočul odvolateľku v tejto veci. Druhý odvolací dôvod je založený na zjavne nesprávnom posúdení a na porušení článku 263 štvrtého odseku ZFEÚ, ako aj povinnosti odôvodnenia v súvislosti so schémami štátnej pomoci. Tretí odvolací dôvod je založený na porušení článku 263 štvrtého odseku ZFEÚ, článkov 47 a 41 Charty, procesných záruk a na zjavne nesprávnom posúdení v rozsahu, v akom sa Všeobecný súd neopieral o „prvú alternatívu“ judikatúry vyplývajúcej z rozsudku zo 17. septembra 2015, Mory a i./Komisia (C-33/14 P, EU:C:2015:609). Štvrtý odvolací dôvod je založený na porušení článku 263 štvrtého odseku ZFEÚ z dôvodu nesprávneho uplatnenia hmotnoprávnych podmienok „druhej alternatívy“ vyplývajúcej z tejto judikatúry. Piaty odvolací dôvod je založený na porušení článku 263 štvrtého odseku ZFEÚ, zásad účinnej súdnej ochrany a rovnosti zbraní, ako aj na zjavne nesprávnom posúdení v rozsahu, v akom Všeobecný súd uplatnil príliš prísne kritériá, pokiaľ ide o dôkaz podstatného zásahu do jej postavenia na relevantnom trhu. Šiesty odvolací dôvod je založený na zjavne

nesprávnom posúdení v rozsahu, v akom sa Všeobecný súd domnieval, že opatrenia, ktoré sú predmetom sporného rozhodnutia, podstatným spôsobom nezhoršujú jej postavenie na relevantnom trhu.

O prvom a treťom odvolacom dôvode založenom na právnom pochybení a na porušení procesných práv odvolateľky z dôvodu, že Všeobecný súd nepreskúmal, či sa sporné rozhodnutie osobne týka odvolateľky z hľadiska kritéria ochrany procesných práv zainteresovanej strany v rámci správneho konania pred Komisiou

Argumentácia účastníkov konania

18 Svojím prvým a tretím odvolacím dôvodom, ktoré sa týkajú bodov 96 až 110 a 112 a nasl. napadnutého uznesenia a ktoré treba skúmať spoločne, odvolateľka v podstate Všeobecnému súdu vytýka právne pochybenie spočívajúce v tom, že nepreskúmal, či sa sporné rozhodnutie „osobne týka“ odvolateľky v zmysle druhej hypotézy uvedenej v článku 263 štvrtom odseku ZFEÚ, a to s ohľadom na kritérium týkajúce sa ochrany procesných práv zainteresovanej strany v rámci správneho konania pred Komisiou.

19 Svojím prvým odvolacím dôvodom odvolateľka Všeobecnému súdu v podstate vytýka, že právne pochybil, keď v bodoch 101 až 110 napadnutého uznesenia usúdil, že žaloba je neprípustná z dôvodu, že Komisia medzičasom preskúmala predmetné opatrenia v rámci rozhodnutia o začatí konania Hahn IV. Na jednej strane je takýto záver nesprávny tak zo skutkového, ako aj z právneho hľadiska a na druhej strane Všeobecný súd tým, že zohľadnil toto rozhodnutie, ktoré bolo neúplné a ktoré bolo uverejnené len krátko pred vydaním napadnutého uznesenia, porušil okrem článku 263 štvrtého odseku ZFEÚ aj článok 47 Charty a právo odvolateľky byť vypočutý.

20 Komisia a spolková krajina Porýnie-Falcko sa domnievajú, že túto argumentáciu treba odmietnuť ako neúčinnú a v každom prípade ako nedôvodnú.

21 Svojím tretím odvolacím dôvodom odvolateľka Všeobecnému súdu okrem iného vytýka, že v bode 112 a nasl. napadnutého uznesenia skúmal, či sa jej sporné rozhodnutie „osobne týka“ v zmysle druhej hypotézy uvedenej v článku 263 štvrtom odseku ZFEÚ, a to nie z hľadiska toho, čo podľa odvolateľky predstavuje „prvú alternatívu“ v zmysle judikatúry vyplývajúcej z rozsudku zo 17. septembra 2015, Mory a i./Komisia (C-33/14 P, EU:C:2015:609), ktorá sa týka ochrany procesných práv zainteresovanej strany v rámci správneho konania pred Komisiou, ale z hľadiska údajnej „druhej alternatívy“ podľa tejto judikatúry, ktorá sa týka podstatného zásahu do postavenia tejto strany na relevantnom trhu. V tomto smere Všeobecný súd v bodoch 96 až 110 tohto uznesenia podľa názoru odvolateľky nesprávne odmietol jej tvrdenia, ktorými vytýkala Komisii, že neuskutočnila konanie vo veci formálneho zisťovania, keďže opomenula zohľadniť podstatné skutkové okolnosti. V prejednávanej veci podľa nej ide o osobitnú situáciu, keď Komisia zjavne odmietla zohľadniť skutočnosti, ktoré odvolateľka ako účastník konania preukázala a ktoré boli rozhodujúce pre rozhodnutie v spore. Týmto postupom Komisia svojvoľne porušila procesné práva odvolateľky.

22 Konkrétne odvolateľka v prvej časti tohto odvolacieho dôvodu tvrdí, že konanie, ktoré je základom prejednávanej veci, sa riadi nariadením Rady (ES) č. 659/1999 z 22. marca 1999 ustanovujúcim podrobné pravidlá na uplatňovanie článku [108 ZFEÚ] (Ú. v. ES L 83, 1999, s. 1; Mim. vyd. 08/001, s. 339), a že mala byť kvalifikovaná ako „zainteresovaná strana“ v zmysle článku 1 písm. h) tohto nariadenia, čo by jej priznávalo právo byť vypočutý v súlade s článkom 108

ods. 2 ZFEÚ, ako aj práva upravené v článku 20 uvedeného nariadenia. V dôsledku toho zo záverov Súdneho dvora v bodoch 22 až 23 rozsudku z 28. januára 1986, Cofaz a i./Komisia (169/84, EU:C:1986:42), v spojení s článkom 47 Charty, vyplýva, že odvolateľka mala mať možnosť podať žalobu, aby mohla chrániť svoje záujmy. Procesné práva odvolateľky, ako sa domnieva, spočívajú najmä v tom, že Komisia by mala zohľadniť a preskúmať všetky skutočnosti, ktoré odvolateľka uvádza a ktoré sú rozhodujúce pre rozhodnutie v spore, v kontexte, v ktorom sa nachádzajú.

23 V druhej časti svojho tretieho odvolacieho dôvodu odvolateľka zhodne s tým, čo už uviedla pred Všeobecným súdom, tvrdí, že aj keď Komisia v prejednávanej veci začala konanie vo veci formálneho zisťovania, toto konanie nebolo riadne uskutočnené a nevzťahovalo sa na všetky skutočnosti. Všeobecný súd podľa nej nepreskúmal a ani *a fortiori* neuviedol dôvody, prečo nemožno situáciu odvolateľky stotožňovať so situáciou zainteresovanej strany, ktorá sa domáha zrušenia rozhodnutia prijatého bez konania vo veci formálneho zisťovania.

24 V tretej časti svojho tretieho odvolacieho dôvodu odvolateľka tvrdí, že Všeobecný súd navyše porušil zásadu riadnej správy vecí verejných zaručenú článkom 41 Charty a neprihliadal na porušenie tejto zásady zo strany Komisie. Všeobecný súd nezohľadnil niektoré okolnosti, ako napríklad skutočnosť, že rozhodnutie Hahn I a sporné rozhodnutie boli prijaté sotva päť mesiacov po posledných pripomienkach odvolateľky a že Komisia diskriminovala odvolateľku tým, že nevzala do úvahy skutočnosti, ktoré by boli v neprospech spoločností FFHG a Ryanair. Okrem toho Všeobecný súd nezohľadnil skutočnosť, že Komisia neodôvodnila, prečo nebrala do úvahy niektoré skutkové okolnosti v rámci konania, ktoré viedlo k prijatiu sporného rozhodnutia, ani prečo boli opatrenia týkajúce sa letiska Frankfurt-Hahn predmetom viacerých rozhodnutí. V takejto situácii by odvolateľka mala mať k dispozícii prostriedok nápravy na uplatnenie si svojich procesných práv.

25 Vo štvrtej a piatej časti svojho tretieho odvolacieho dôvodu odvolateľka tvrdí, že Všeobecný súd v bode 105 napadnutého uznesenia nesprávne zaviedol novú požiadavku týkajúcu sa „celkového scenára“. Táto požiadavka nemá svoj základ ani v práve Únie ani v judikatúre súdov Únie. Naopak, táto judikatúra podľa nej vyžaduje, aby Komisia preskúmala obchodnú transakciu ako „celok“, čo znamená, že musí zohľadniť všetky relevantné prvky. Komisia však takéto preskúmanie nevykonala napriek tomu, že odvolateľka dostatočne preukázala a právne doložila kontext, do ktorého boli zasadené skutočnosti analyzované Komisiou. Okrem toho povinnosť Komisie vykonať preskúmanie v tomto prípade zahŕňa prinajmenšom prevod štátnej pomoci zo strany spoločnosti FFHG na spoločnosť Ryanair, čo je otázka, ktorú Všeobecný súd neoveril.

26 V šiestej časti svojho tretieho odvolacieho dôvodu odvolateľka tvrdí, že porušenie svojich procesných práv môže napadnúť len prostredníctvom žaloby o neplatnosť, keďže žaloba na nečinnosť nie je v tomto prípade vhodná ani prípustná.

27 Z toho podľa nej vyplýva, že na účely posúdenia prípustnosti žaloby podanej konkurentom nemožno so žalobkyňou zaobchádzať tak, ako keby Komisia uskutočnila riadne konanie vo veci formálneho zisťovania.

28 Komisia sa rovnako ako spolková krajina Porýnie-Falcko domnieva, že tretí odvolací dôvod treba zamietnuť v celom rozsahu ako nedôvodný. Podľa Komisie je tento odvolací dôvod navyše čiastočne neprípustný, keďže sa jednak odvoláva na skutkové zistenia Všeobecného súdu a jednak obsahuje tvrdenia, ktoré neboli predložené v konaní na prvom stupni.

Posúdenie Súdnym dvorom

29 Na úvod treba pripomenúť, že prípustnosť žaloby podanej fyzickou alebo právnickou osobou proti aktu, ktorý jej nie je určený, sa v zmysle článku 263 štvrtého odseku ZFEÚ viaže na podmienku, že táto osoba má aktívnu legitimáciu, ktorá je prítomná v dvoch prípadoch. Na jednej strane takáto žaloba môže byť podaná pod podmienkou, že takýto akt sa tejto osoby priamo a osobne týka. Na druhej strane takáto osoba môže podať žalobu voči regulačnému aktu, ktorý nevyžaduje vykonávacie opatrenia, ak sa jej priamo týka (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky zo 17. septembra 2015, Mory a i./Komisia, C-33/14 P, EU:C:2015:609, body 59 a 91; z 13. marca 2018, Industrias Químicas del Vallés/Komisia, C-244/16 P, EU:C:2018:177, bod 39, ako aj z 15. júla 2021, Deutsche Lufthansa/Komisia, C-453/19 P, EU:C:2021:608, bod 31).

30 V bodoch 85 až 144 napadnutého uznesenia Všeobecný súd skúmal, či žalobkyňa má aktívnu legitimáciu v prvom prípade uvedenom v predchádzajúcom bode, teda či sa jej sporné rozhodnutie týka priamo a osobne.

31 V tejto súvislosti z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že iné osoby ako tie, ktorým je rozhodnutie určené, môžu tvrdiť, že sa ich rozhodnutie osobne týka, iba vtedy, keď sa ich toto rozhodnutie týka na základe ich určitých osobitných vlastností alebo na základe okolnosti, ktorá ich charakterizuje vo vzťahu k akejkoľvek inej osobe, a tým ich individualizuje obdobným spôsobom ako osobu, ktorej je rozhodnutie určené (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 15. júla 1963, Plaumann/Komisia, 25/62, EU:C:1963:17, s. 223; z 28. januára 1986, Cofaz a i./Komisia, 169/84, EU:C:1986:42, bod 22; z 22. novembra 2007, Sniace/Komisia, C-260/05 P, EU:C:2007:700, bod 53; zo 17. septembra 2015, Mory a i./Komisia, C-33/14 P, EU:C:2015:609, bod 93, ako aj z 15. júla 2021, Deutsche Lufthansa/Komisia, C-453/19 P, EU:C:2021:608, bod 33).

32 Svojím prvým a tretím odvolacím dôvodom odvolateľka Všeobecnému súdu v podstate vytýka, že skúmal, či sa jej sporné rozhodnutie osobne týka nie z hľadiska kritéria týkajúceho sa ochrany procesných práv zainteresovanej strany v rámci správneho konania pred Komisiou, ale z hľadiska kritéria podstatného zásahu do jej postavenia na relevantnom trhu.

33 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že v rámci konania o preskúmaní štátnej pomoci upraveného v článku 108 ZFEÚ treba rozlišovať medzi na jednej strane predbežnou fázou zisťovania pomoci podľa odseku 3 tohto článku, ktorá slúži len na to, aby si Komisia mohla vytvoriť prvý názor o čiastočnej alebo úplnej zlučiteľnosti predmetnej pomoci, a na druhej strane fázou zisťovania podľa odseku 2 uvedeného článku. Len v tejto druhej fáze, ktorá má Komisii umožniť získať úplné informácie o všetkých údajoch týkajúcich sa veci, stanovuje Zmluva o FEÚ povinnosť Komisie poskytnúť dotknutým osobám možnosť predložiť svoje pripomienky (rozsudky zo 17. septembra 2015, Mory i./Komisia, C-33/14 P, EU:C:2015:609, bod 94, a z 15. júla 2021, Deutsche Lufthansa/Komisia, C-453/19 P, EU:C:2021:608, bod 35).

34 Z toho vyplýva, že ak Komisia bez začatia konania vo veci formálneho zisťovania upraveného v článku 108 ods. 2 ZFEÚ konštatuje rozhodnutím prijatým na základe odseku 3 toho istého článku, že pomoc je zlučiteľná s vnútorným trhom, potom dotknuté osoby, v ktorých prospech je táto procesná záruka stanovená, môžu presadiť jej dodržanie, len keď majú možnosť napadnúť toto rozhodnutie na súde Únie. Z týchto dôvodov súd Únie vyhlási návrh na zrušenie takéhoto rozhodnutia podaný dotknutou osobou v zmysle článku 108 ods. 2 ZFEÚ za prípustný, pokiaľ chce žalobca podaním návrhu zachovať svoje procesné práva, ktoré má podľa posledného uvedeného ustanovenia. Súdny dvor spresnil, že takýmito dotknutými osobami sú osoby, podniky alebo združenia, ktorých záujmy môžu byť prípadne dotknuté poskytnutím pomoci, t. j. najmä

podniky konkurujúce príjemcom tejto pomoci a obchodné združenia (rozsudky zo 17. septembra 2015, Mory a i./Komisia, C-33/14 P, EU:C:2015:609, body 95 a 96, a z 15. júla 2021, Deutsche Lufthansa/Komisia, C-453/19 P, EU:C:2021:608, bod 36).

35 Ak naproti tomu žalobca spochybňuje dôvodnosť rozhodnutia, ktorým bola posúdená pomoc, prijatého podľa článku 108 ods. 3 ZFEÚ alebo na záver konania vo veci formálneho zisťovania, samotná skutočnosť, že sa môže považovať za „príslušnú stranu“ v zmysle odseku 2 tohto článku, nemôže stačiť na uznanie prípustnosti žaloby. Musí ešte dokázať, že má osobitné postavenie v zmysle judikatúry uvedenej v bode 31 tohto rozsudku. Je to tak najmä vtedy, ak je žalobcovo postavenie na relevantnom trhu podstatne ovplyvnené pomocou, ktorá je predmetom sporného rozhodnutia (rozsudok zo 17. septembra 2015, Mory a i./Komisia, C-33/14 P, EU:C:2015:609, bod 97, a z 15. júla 2021, Deutsche Lufthansa/Komisia, C-453/19 P, EU:C:2021:608, bod 38).

36 V tejto súvislosti, ako to správne zdôraznil Všeobecný súd v bode 93 napadnutého uznesenia, boli za subjekty osobne dotknuté rozhodnutím Komisie, ktorým sa skončilo konanie vo veci formálneho zisťovania, uznané okrem podniku, ktorý je príjemcom pomoci, aj jeho konkurenčné podniky s aktívnou úlohou v rámci tohto konania, pokiaľ bolo ich postavenie na trhu podstatne ovplyvnené opatrením pomoci, ktoré je predmetom sporného rozhodnutia (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. júla 2021, Deutsche Lufthansa/Komisia, C-453/19 P, EU:C:2021:608, bod 38 a citovanú judikatúru).

37 V prejednávanej veci bolo sporné rozhodnutie prijaté, ako to napokon pripúšťa aj odvolateľka, na záver konania vo veci formálneho zisťovania podľa článku 108 ods. 2 ZFEÚ.

38 Za týchto podmienok a v rozpore s tým, čo tvrdí odvolateľka, jej žaloba proti tomuto rozhodnutiu nemohla spadať pod prípad uvedený v bode 34 tohto rozsudku. V rozsahu, v akom odvolateľka zakladá svoju argumentáciu na bodoch 22 a 23 rozsudku z 28. januára 1986, Cofaz a i./Komisia (169/84, EU:C:1986:42), stačí uviesť, že tieto body treba vykladať v spojení s bodom 25 uvedeného rozsudku, ktorý potvrdzuje, že samotná skutočnosť, že podnik zohrával aktívnu úlohu v rámci konania vo veci formálneho zisťovania, nestačí na vyvodenie záveru, že sa ho osobne týka rozhodnutie, ktorým sa končí dané konanie.

39 Argumentácia odvolateľky, že konanie vo veci formálneho zisťovania vedené Komisiou malo nezrovnalosti, pretože sporné rozhodnutie sa zakladá na neúplných alebo nesprávne posúdených skutočnostiach, alebo dokonca argumentácia založená na prijatí a údajnej neúplnosti rozhodnutia o začatí konania Hahn IV, ako aj rozhodnutí Hahn I a Hahn II, nemôžu tento záver spochybniť.

40 Judikatúra týkajúca sa prípustnosti žaloby proti rozhodnutiu prijatému na konci konania vo veci formálneho zisťovania sa totiž uplatňuje bez rozlišovania medzi rôznymi dôvodmi, ktoré možno uviesť na podporu takejto žaloby. Okrem toho treba konštatovať, že pod zámienkou údajných procesných nezrovnalostí má odvolateľka v skutočnosti výhrady voči posúdeniam Komisie uvedeným v spornom rozhodnutí z vecného hľadiska, hoci diskusia pred Všeobecným súdom sa týkala prípustnosti žaloby podanej proti tomuto rozhodnutiu.

41 Za týchto okolností je pre uplatniteľnosť judikatúry uvedenej v bodoch 36 a 38 tohto rozsudku irelevantné, či konanie vo veci formálneho zisťovania, ktoré viedlo k prijatiu sporného rozhodnutia, zahŕňalo všetky relevantné prvky, alebo či tieto prvky boli preskúmané v rámci iného konania, akým je v prejednávanej veci konanie Hahn IV. Všeobecný súd sa k týmto aspektom pre

úplnosť vyjadril v bodoch 101 až 110 napadnutého uznesenia v odpovedi na tvrdenia odvolateľky, ktorá chcela preukázať, že jej situácia má byť kladená na roveň so situáciou zainteresovanej strany, ktorá sa domáha zrušenia rozhodnutia prijatého bez konania vo veci formálneho zisťovania.

42 V dôsledku toho je potrebné zamietnuť ako neúčinné prvý a tretí odvolací dôvod v rozsahu, v akom sa týkajú uvedených bodov napadnutého uznesenia.

43 Všeobecný súd sa teda právne nepochybil, keď v bode 111 napadnutého uznesenia a na účely preskúmania, ktoré vykonal v bode 112 a nasl. tohto uznesenia s ohľadom na článok 263 štvrtý odsek druhú časť vety ZFEÚ, rozhodol, že samotná účasť žalobkyne v správnom konaní nestačí na preukázanie, že sa jej sporné rozhodnutie osobne týka v zmysle tohto ustanovenia.

44 Vzhľadom na predchádzajúce úvahy treba prvý a tretí odvolací dôvod zamietnuť ako sčasti neúčinné a sčasti nedôvodné.

O druhom odvolacom dôvode založenom na zjavne nesprávnom posúdení a na porušení článku 263 štvrtého odseku tretej časti vety ZFEÚ, ako aj povinnosti odôvodnenia v rozsahu, v akom Všeobecný súd nekvalifikoval sporné rozhodnutie ako „regulačný akt“ v zmysle tohto ustanovenia

Argumentácia účastníkov konania

45 Druhým odvolacím dôvodom odvolateľka v podstate Všeobecnému súdu vytýka, že porušil článok 263 štvrtý odsek tretiu časť vety ZFEÚ, keď v bodoch 146 až 150 napadnutého uznesenia usúdil, že sporné rozhodnutie nepredstavuje „regulačný akt“ v zmysle tohto ustanovenia, a že odvolateľka preto nie je aktívne legitimovaná na podanie žaloby podľa tohto ustanovenia.

46 Odvolateľka konkrétne tvrdí, že 45 miliónov eur poskytnutých v rámci konsolidácie zostatkov spolkovej krajiny Porýnie-Falcko v prospech spoločnosti FFHG predstavuje schému štátnej pomoci. V tejto súvislosti Všeobecný súd nezohľadnil skutočnosti, na základe ktorých by mohol dospieť k takejto kvalifikácii, a tým právne pochybil a porušil svoju povinnosť odôvodnenia, keď poprel existenciu takejto schémy štátnej pomoci. V prejednávanej veci FFHG použila pomoc získanú takýmto spôsobom v prospech spoločnosti Ryanair, a následne ju na spoločnosť Ryanair previedla. V tejto súvislosti Všeobecný súd nezohľadnil rozsah povinnosti Komisie preskúmať vec. V dôsledku toho tiež neoveril, či si Komisia splnila svoju povinnosť preskúmania, čím sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia. Okrem toho Všeobecný súd právne pochybil tým, že poprel existenciu povinnosti preskúmania uloženej Komisii v súvislosti s prevodom štátnej pomoci na spoločnosť Ryanair. V každom prípade je podľa odvolateľky nesporné, že pomoc poskytnutá spoločnosti FFHG bola touto spoločnosťou použitá v prospech spoločnosti Ryanair na pokrytie strát vyplývajúcich zo zmluvy uzavretej medzi týmito dvoma stranami v roku 2005 a na financovanie infraštruktúry určenej pre spoločnosť Ryanair.

47 Podľa odvolateľky rozsudok zo 6. novembra 2018, Scuola Elementare Maria Montessori/Komisia, Komisia/Scuola Elementare Maria Montessori a Komisia/Ferracci (C-622/16 P až C-624/16 P, EU:C:2018:873), je uplatniteľný na financovanie v rámci konsolidácie zostatkov spolkovej krajiny Porýnie-Falcko. Z tejto judikatúry vyplýva, že odvolateľke stačí preukázať, že sa jej predmetný akt priamo týka, a že je na odvolateľke, aby dokázala, že tento akt môže skutočne ovplyvniť

hospodársku súťaž na dotknutom trhu. Z dôkazov predložených odvolateľkou vyplýva, že tieto podmienky sú v prejednávanej veci splnené. Napadnuté uznesenie je preto podľa jej názoru právne vadné a žaloba na prvom stupni mala byť vyhlásená za prípustnú.

48 Komisia a spolková krajina Porýnie-Falcko sa domnievajú, že druhý odvolací dôvod treba zamietnuť ako zjavne neprípustný, keďže sa týka skutkových zistení a v každom prípade predstavuje nové tvrdenia. Okrem toho je tento žalobný dôvod neúčinný alebo prinajmenšom nedôvodný.

Posúdenie Súdnym dvorom

49 Na jednej strane je potrebné pripomenúť, že Lisabonská zmluva pridala do štvrtého odseku článku 263 ZFEÚ tretiu časť vety, ktorá zmiernila podmienky prípustnosti žaloby o neplatnosť podanej fyzickými a právnickými osobami. Táto časť vety totiž neviaže prípustnosť žaloby o neplatnosť podanej fyzickými a právnickými osobami na podmienku osobnej dotknutosti príslušným aktom a poskytuje opravný prostriedok voči „regulačným aktom“, ktoré nevyžadujú vykonávacie opatrenia a priamo sa týkajú žalobcu (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. novembra 2018, Scuola Elementare Maria Montessori/Komisia, Komisia/Scuola Elementare Maria Montessori a Komisia/Ferracci, C-622/16 P až C-624/16 P, EU:C:2018:873, bod 22 a citovanú judikatúru).

50 Na druhej strane z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že rozhodnutie Komisie, ktorého predmetom je povolenie alebo zákaz „schémy štátnej pomoci“, má všeobecnú pôsobnosť, a preto ho možno kvalifikovať ako „regulačný akt“ v zmysle článku 263 štvrtého odseku tretej časti vety ZFEÚ (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. novembra 2018, Scuola Elementare Maria Montessori/Komisia, Komisia/Scuola Elementare Maria Montessori a Komisia/Ferracci, C-622/16 P až C-624/16 P, EU:C:2018:873, body 31 a 32 a citovanú judikatúru).

51 V bode 150 napadnutého uznesenia Všeobecný súd konštatoval, že dotknuté opatrenia neboli poskytnuté na základe schémy štátnej pomoci a že majú osobnú povahu, čo odvolateľka spochybňuje z dôvodu, že jedno z troch opatrení pomoci, ktoré sú predmetom sporného rozhodnutia, a to konsolidácia zostatkov spolkovej krajiny Porýnie-Falcko, predstavuje schému štátnej pomoci.

52 Treba však konštatovať, že argumentácia odvolateľky v konečnom dôsledku napáda kvalifikáciu tohto opatrenia vykonanú Komisiou z hľadiska kritérií stanovených v článku 1 písm. d) nariadenia č. 659/1999, a že uvedená argumentácia je preto v štádiu odvolacieho konania neprípustná.

53 V dôsledku toho musí byť druhý odvolací dôvod zamietnutý ako neprípustný bez toho, aby bolo potrebné rozhodnúť o všetkých tvrdeniach, ktoré odvolateľka uviedla na podporu tohto dôvodu.

O štvrtom odvolacom dôvode založenom na porušení článku 263 štvrtého odseku ZFEÚ v rozsahu, v akom Všeobecný súd nesprávne uplatnil hmotnoprávne podmienky „druhej

alternatívy“ judikatúry vyplývajúcej z rozsudku zo 17. septembra 2015, Mory a i./Komisia (C-33/14 P, EU:C:2015:609)

Argumentácia účastníkov konania

54 Svojím štvrtým odvolacím dôvodom odvolateľka subsidiárne Všeobecnému súdu vytýka, že v bode 111 a nasl. napadnutého uznesenia nesprávne uplatnil hmotnoprávne podmienky toho, o čom odvolateľka tvrdí, že predstavuje „druhú alternatívu“ judikatúry vyplývajúcej z rozsudku zo 17. septembra 2015, Mory a i./Komisia (C-33/14 P, EU:C:2015:609), keďže otázka, či predmetné opatrenia podstatne ovplyvnili postavenie odvolateľky na relevantnom trhu, je len jedným z kritérií na preukázanie, že sa jej osobne týkali. V bode 114 a nasl. napadnutého uznesenia však Všeobecný súd neskúmal, či v konkrétnej situácii v prejednávanej veci existujú iné skutočnosti, ktoré sú pre ňu charakteristické v porovnaní s inou osobou.

55 Komisia a spolková krajina Porýnie-Falcko sa domnievajú, že štvrtý odvolací dôvod treba zamietnuť ako nedôvodný.

Posúdenie Súdnym dvorom

56 Stačí konštatovať, že Všeobecný súd, ako vyplýva najmä z bodov 32 až 43 tohto rozsudku, nijako právne nepochybil, keď v bodoch 111 a nasl. napadnutého uznesenia rozhodol, že žalobkyňa nie je osobne dotknutá sporným rozhodnutím v zmysle článku 263 štvrtého odseku ZFEÚ, keďže toto rozhodnutie bolo prijaté na konci konania vo veci formálneho zisťovania so zreteľom na kritérium podstatného zásahu do jej postavenia na relevantnom trhu.

57 Tento odvolací dôvod je preto potrebné zamietnuť ako nedôvodný.

O piatom odvolacom dôvode založenom na porušení článku 263 štvrtého odseku ZFEÚ, zásad účinnej súdnej ochrany a rovnosti zbraní, ako aj na zjavne nesprávnom posúdení v rozsahu, v akom Všeobecný súd uplatnil príliš prísne kritériá, pokiaľ ide o dôkaz podstatného zásahu do postavenia na relevantnom trhu

Argumentácia účastníkov konania

58 Vo svojom piatom odvolacom dôvode odvolateľka tvrdí, že aj keby sa malo uplatniť kritérium podstatného zásahu do jej postavenia na relevantnom trhu, Všeobecný súd mal vzhľadom na osobitosti tohto prípadu zmierniť dôkazné bremeno preukázania, že toto kritérium bolo v prejednávanej veci splnené.

59 V tejto súvislosti odvolateľka tvrdí, že Komisia nezohľadnila všetky skutkové okolnosti a všetky relevantné opatrenia. Vzhľadom na svojvoľné vymedzenie situácie Komisiou a z toho vyplývajúci nedostatok informácií v neprospech odvolateľky nemožno od nej vzhľadom na zásadu rovnosti zbraní a zásadu účinnej súdnej ochrany požadovať, aby preukázala, že predmetné opatrenia predstavovali podstatný zásah do jej postavenia na relevantnom trhu.

60 Odvolateľka sa domnieva, že v tomto smere predložila dôkaz o podstatnom zásahu do svojho postavenia na relevantnom trhu v tom zmysle, že Ryanair dostala od spoločnosti FFHG a spolkovej krajiny Porýnie-Falcko niekoľko stoviek miliónov eur a že tieto opatrenia podstatne ovplyvnili postavenie odvolateľky na trhu, a to tak na európskom trhu leteckej dopravy, ako aj na jej hlavnej prevádzkovej základni vo Frankfurte nad Mohanom.

61 Podľa Komisie a spolkovej krajiny Porýnie-Falcko treba piaty odvolací dôvod zamietnuť ako nedôvodný.

Posúdenie Súdnym dvorom

62 Je potrebné uviesť, že argumentácia odvolateľky, podľa ktorej jej Všeobecný súd mal zmierniť dôkazné bremeno, nemá žiadnu právnu oporu.

63 Po prvé, pokiaľ sa odvolateľka odvoláva na to, že Komisia vykonala neúplné a nesprávne preskúmanie predmetných opatrení, táto okolnosť, aj keby bola preukázaná, nemôže ovplyvniť relevantnosť podmienky, podľa ktorej sporné rozhodnutie môže podstatným spôsobom zasiahnuť do jej postavenia na relevantnom trhu, ani dôkazné bremeno vyžadované na účely preukázania aktívnej legitimácie na podanie žaloby proti rozhodnutiu týkajúcemu sa týchto opatrení.

64 Po druhé, pokiaľ odvolateľka tvrdí, že keďže jej malo byť zmiernené dôkazné bremeno v súvislosti s preukázaním podstatného zásahu do jej postavenia na trhu, skutočne predložila tento dôkaz a na tento účel uvádza výhody, ktoré Ryanair získala od spoločnosti FFHG a spolkovej krajiny Porýnie-Falcko, je potrebné konštatovať, že toto tvrdenie je založené na nesprávnom predpoklade, keďže sa odvolateľka, ako vyplýva z predchádzajúceho bodu tohto rozsudku, nemôže odvolávať na takéto zmiernenie dôkazného bremena.

65 Piaty odvolací dôvod je preto potrebné zamietnuť ako nedôvodný.

O šiestom žalobnom dôvode založenom na zjavne nesprávnom posúdení v rozsahu, v akom sa Všeobecný súd domnieval, že opatrenia, ktoré sú predmetom sporného rozhodnutia, podstatným spôsobom nezasahujú do postavenia odvolateľky na relevantnom trhu

Argumentácia účastníkov konania

66 V rámci šiesteho odvolacieho dôvodu, ktorý odvolateľka uvádza subsidiárne, Všeobecnému súdu po prvé vytýka, že pri posudzovaní podmienky týkajúcej sa podstatného zásahu do jej postavenia na trhu vychádzal z nesprávnej definície pojmu relevantný trh. Všeobecný súd v tomto smere podľa nej použil pri svojej analýze nesprávne kritériá. Po druhé Všeobecný súd podľa odvolateľky stanovil neprimerané požiadavky, pokiaľ ide o príčinnú súvislosť. Po tretie vo svojej analýze nezohľadnil skutočnosť, že relevantný trh sa rozširoval, a opieral sa o nesprávne úvahy, najmä pokiaľ ide o otvorenie základne leteckej spoločnosti Ryanair na letisku Frankfurt nad Mohanom a geografickú blízkosť tohto letiska s letiskom Frankfurt-Hahn.

67 Pokiaľ ide v prvom rade o definíciu pojmu relevantný trh, odvolateľka má výhrady najmä voči bodom 117 a 119 a nasl. napadnutého uznesenia, kde Všeobecný súd podľa nej nesprávne odmietol definíciu použitú odvolateľkou z dôvodu, že nie je relevantná v oblasti štátnej pomoci na účely posúdenia prípustnosti žaloby podľa článku 263 štvrtého odseku ZFEÚ.

68 Odvolateľka takisto tvrdí, že Všeobecný súd sa v tejto časti napadnutého uznesenia opieral o nesprávnu definíciu relevantného trhu, keď odmietol definíciu, ktorú v tejto súvislosti uvádzala odvolateľka. Relevantným trhom v prejednávanej veci je podľa odvolateľky odvetvie európskej leteckej dopravy, a teda európska sieť leteckých spoločností tvorená príslušnými konkurujúcimi si spoločnosťami, konkrétne spoločnosťou Ryanair a odvolateľkou.

69 Ďalej odvolateľka vytýka Všeobecnému súdu, že najmä v bode 118 napadnutého uznesenia vcelku a na základe nesprávnych kritérií preskúmania odmietol tie dôkazy a tvrdenia, ktoré predložila na preukázanie podstatného zásahu do jej postavenia na relevantnom trhu, hoci tieto dôkazy a tvrdenia boli zhrnuté v bode 117 tohto uznesenia. Všeobecný súd sa tým navyše odchýlil aj od požiadaviek na preukázanie takéhoto zásahu, najmä pokiaľ ide o príčinnú súvislosť medzi predmetnými opatreniami a týmto zásahom, ktoré vyplývali z rozsudku z 28. januára 1986, Cofaz a i./Komisia (169/84, EU:C:1986:42).

70 Všeobecný súd tým podľa nej porušil aj článok 47 Charty.

71 Odvolateľka napokon tvrdí, že v rozpore s tým, čo v tejto súvislosti konštatoval Všeobecný súd najmä v bode 121 a nasl. napadnutého uznesenia, predložila niekoľko dôkazov týkajúcich sa najmä európskej leteckej dopravy, európskych sietí leteckých spoločností, exponenciálneho rastu spoločnosti Ryanair a počtu jej cestujúcich, otvorenia základne Ryanair na letisku Frankfurt nad Mohanom, ako aj geografickej blízkosti tohto letiska s letiskom Frankfurt-Hahn. Odvolateľka sa teda domnieva, že preukázala, že predmetnými opatrenia došlo k podstatnému zásahu do jej postavenia na relevantnom trhu.

72 Odvolateľka z toho vyvodzuje záver, že ak by Všeobecný súd správne posúdil tieto dôkazy, musel by fakticky potvrdiť prípustnosť žaloby.

73 Komisia sa domnieva, že šiesty odvolací dôvod napáda nezávislé posúdenie skutkového stavu a dôkazu uskutočnené Všeobecným súdom, a preto je neprípustný. V každom prípade sa Komisia rovnako ako spolková krajina Porýnie-Falcko domnieva, že tento odvolací dôvod treba zamietnuť v celom rozsahu ako nedôvodný.

Posúdenie Súdnym dvorom

74 Je potrebné na úvod pripomenúť, že Súdny dvor opakovane rozhodol, že to, že žalobca preukáže podstatný zásah do svojho postavenia na trhu, neznamená definitívne vyslovenie sa ku konkurenčným vzťahom medzi týmto žalobcom a podnikmi, ktoré sú príjemcami pomoci, ale vyžaduje si iba to, aby uvedený žalobca presvedčivým spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré môže rozhodnutie Komisie poškodiť jeho legitímne záujmy tým, že podstatne zasiahne do jeho postavenia na relevantnom trhu (pozri v tomto zmysle rozsudky z 28. januára 1986, Cofaz a i./Komisia, 169/84, EU:C:1986:42, bod 28; z 22. novembra 2007, Španielsko/Lenzing, C-525/04 P, EU:C:2007:698, bod 41, ako aj z 22. novembra 2007, Sniace/Komisia, C-260/05 P, EU:C:2007:700, bod 60, a z 15. júla 2021, Deutsche Lufthansa/Komisia, C-453/19 P, EU:C:2021:608, point 57).

75 Z judikatúry Súdneho dvora tak vyplýva, že podstatný zásah do konkurenčného postavenia žalobcu na relevantnom trhu nevyplýva z podrobnej analýzy jednotlivých konkurenčných vzťahov na tomto trhu, ktorá by umožnila s presnosťou preukázať rozsah zásahu do jeho konkurenčného postavenia, ale v zásade z konštatovania *prima facie*, že prijatie opatrenia,

ktorého sa týka rozhodnutie Komisie, vedie k podstatnému zásahu do tohto postavenia (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. júla 2021, Deutsche Lufthansa/Komisia, C-453/19 P, EU:C:2021:608, bod 58).

76 Z toho vyplýva, že táto podmienka môže byť splnená, pokiaľ žalobca uvedie skutočnosti umožňujúce preukázať, že predmetné opatrenie môže podstatným spôsobom zasiahnuť do jeho postavenia na relevantnom trhu (pozri rozsudok z 15. júla 2021, Deutsche Lufthansa/Komisia, C-453/19 P, EU:C:2021:608, bod 59 a citovanú judikatúru).

77 V tejto súvislosti Súdny dvor konštatoval v bodoch 63 a 64 rozsudku z 15. júla 2021, Deutsche Lufthansa/Komisia (C-453/19 P, EU:C:2021:608), a to v rozpore so závermi Všeobecného súdu v bode 116 napadnutého uznesenia, že zistenie *prima facie*, podľa ktorého prijatie opatrenia uvedeného v rozhodnutí Komisie vedie k podstatnému zásahu do konkurenčného postavenia žalobcu, nevyžaduje, aby žalobca vymedzil relevantný trh alebo relevantné trhy prostredníctvom informácií o ich veľkosti, štruktúre a o konkurentoch pôsobiacich na týchto trhoch.

78 Naproti tomu, ako Všeobecný súd v bode 112 napadnutého uznesenia správne pripomenul, že v prvom rade samotná skutočnosť, že akt, ktorého zrušenia sa odvolateľka domáha, môže mať určitý vplyv na konkurenčné vzťahy existujúce na relevantnom trhu a že sa nachádza v určitom konkurenčnom vzťahu k príjemcovi tohto aktu, nemôže stačiť na to, aby bola považovaná za individuálne dotknutú uvedeným aktom. Inými slovami, podnik sa nemôže iba odvolávať na svoje postavenie konkurenta podniku, ktorý má prospech z opatrenia obsiahnutého v akte, ktorého zrušenie požaduje (pozri v tomto zmysle rozsudky z 22. decembra 2008, British Aggregates/Komisia, C-487/06 P, EU:C:2008:757, body 47 a 48, ako aj zo 17. septembra 2015, Mory a i./Komisia, C-33/14 P, EU:C:2015:609, body 99 a 100).

79 V druhom rade, ako Všeobecný súd správne usúdil v bode 115 napadnutého uznesenia, preukázanie podstatného zásahu do postavenia konkurenta na trhu nemôže byť obmedzené len na prítomnosť určitých skutočností svedčiacich o znížení obchodnej alebo finančnej výkonnosti odvolateľky, akými sú výrazné zníženie obratu, nezanedbateľné finančné straty, alebo aj značné zníženie podielu na trhu po poskytnutí predmetnej pomoci. Poskytnutie štátnej pomoci môže zasiahnuť do konkurenčného postavenia subjektu aj inými spôsobmi, najmä spôsobením ušlého zisku alebo menej priaznivého vývoja, ako by bol vývoj zaznamenaný v prípade neexistencie takej pomoci (rozsudok z 15. júla 2021, Deutsche Lufthansa/Komisia, C-453/19 P, EU:C:2021:608, bod 61 a citovaná judikatúra).

80 Pokiaľ v prejednávanej veci odvolateľka svojím šiestym odvolacím dôvodom najprv Všeobecnému súdu v zásade vytýka, že na účely preskúmania podstatného zásahu do jej postavenia na relevantnom trhu nesprávne vymedzil dotknutý trh, keď zaň nepovažoval odvetvie európskej leteckej dopravy, tvorené európskou sieťou leteckých liniek prevádzkovaných rozličnými leteckými spoločnosťami pôsobiacimi v tomto odvetví, a to okrem iného spoločnosťou Ryanair a žalobkyňou, je potrebné konštatovať, že toto tvrdenie je založené na neúplnom výklade napadnutého uznesenia, a preto nemôže byť úspešné. Z bodu 130 tohto uznesenia totiž vyplýva, že Všeobecný súd zohľadnil tento trh tak, ako ho definovala samotná žalobkyňa na prvom stupni.

81 Ďalej Všeobecný súd v bode 131 napadnutého uznesenia uviedol, že aj keby relevantný trh v prejednávanej veci mohol byť takto vymedzený, nebolo by možné sa domnievať, že do postavenia žalobkyne na tomto trhu by sa podstatne zasiahlo, a to ani vzhľadom na skutočnosť, že Ryanair prevádzkuje letecké linky z Frankfurtu nad Mohanom, ani vzhľadom na ďalšie skutočnosti uvádzané žalobkyňou.

82 Všeobecný súd v rámci svojho nezávislého posúdenia skutkových okolností, ktoré nemožno spochybniť v štádiu odvolania, s výnimkou prípadu odvolacieho dôvodu založeného na skreslení týchto skutkových okolností, na ktoré odvolateľka v prejednávanej veci nijako nepoukazovala, dospel v bode 141 tohto uznesenia k záveru, že odvolateľka nepreukázala výrazný pokles svojho obratu, nezanedbateľné finančné straty alebo značné zníženie svojich podielov na relevantnom trhu alebo relevantných trhoch v nadväznosti na prijatie opatrení v prospech letiska Frankfurt-Hahn, ani keby boli tieto opatrenia prevedené na spoločnosť Ryanair. Okrem toho doplnil, že odvolateľka nepreukázala ani ušlý zisk, ani menej priaznivý vývoj, než aký by zaznamenala v prípade neexistencie týchto opatrení.

83 Napokon tvrdenie odvolateľky založené na tom, že Všeobecný súd v bode 117 a nasl. napadnutého uznesenia vcelku a na základe nesprávnych kritérií preskúmania odmietol dôkazy a tvrdenia, ktoré odvolateľka predložila na preukázanie podstatného zásahu do jej postavenia na relevantnom trhu, hoci tieto dôkazy preukazovali takýto zásah, musí byť odmietnuté.

84 Po tom, ako Všeobecný súd v bode 117 napadnutého uznesenia zhrnul osem tvrdení a dôkazov predložených žalobkyňou, v bode 118 tohto uznesenia na jednej strane konštatoval, že väčšina tvrdení žalobkyne iba poukazuje na všeobecný konkurenčný tlak, ktorý nízkonákladové letecké spoločnosti vyvíjajú na tradičné letecké spoločnosti. Ako bolo pripomenuté v bode 78 tohto rozsudku, takéto zistenie nie je podľa ustálenej judikatúry spôsobilé preukázať, že odvolateľka bola sporným rozhodnutím podstatne dotknutá. Na druhej strane treba uviesť, že Všeobecný súd preskúmal tieto tvrdenia v rámci svojho nezávislého posúdenia skutkových okolností, ktoré ho viedlo k záveru uvedenému v bode 141 napadnutého uznesenia, takže z rovnakých dôvodov, ako sú uvedené v bode 82 tohto rozsudku, treba tvrdenia odvolateľky považovať za neprípustné.

85 Z toho vyplýva, že tvrdenie založené na porušení článku 47 Charty musí byť takisto odmietnuté.

86 Za týchto okolností odvolateľka nepreukázala, že Všeobecný súd právne pochybil, keď najmä v bode 144 napadnutého uznesenia dospel k záveru, že žalobkyňa právne dostatočne nepreukázala, že sa jej osobne týkajú opatrenia uvedené v spornom rozhodnutí, takže jej žaloba o neplatnosť nemôže byť považovaná za prípustnú podľa článku 263 štvrtého odseku druhej časti vety ZFEÚ.

87 V dôsledku toho je potrebné zamietnuť šiesty odvolací dôvod ako sčasti neprípustný a sčasti nedôvodný.

88 Keďže žiadny z odvolacích dôvodov uvedených odvolateľkou na podporu jej odvolania nemôže uspieť, musí byť toto odvolanie zamietnuté v celom rozsahu.

O trovách

89 Podľa článku 184 ods. 2 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora, ak odvolanie nie je dôvodné, Súdny dvor rozhodne o trovách konania.

90 Podľa článku 138 ods. 1 tohto rokovacieho poriadku, uplatniteľného na konanie o odvolaní na základe jeho článku 184 ods. 1, účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže odvolateľka nemala úspech vo svojich

dôvodoch a Komisia a spolková krajina Porýnie-Falcko navrhli uložiť odvolateľke povinnosť nahradiť trovy konania, je opodstatnené zaviazať ju na náhradu všetkých trov tohto odvolacieho konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

1. **Odvolanie sa zamieta.**

2. **Deutsche Lufthansa AG znáša svoje vlastné trovy konania a je povinná nahradiť trovy konania, ktoré vynaložili Európska komisia a Land Rheinland-Pfalz (spolková krajina Porýnie-Falcko, Nemecko).**

Podpisy